

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 25.03.1977, sp. zn. 5 Tz 30/77, ECLI:CZ:NS:1977:5.TZ.30.1977.1

Číslo: 43/1978

Právní věta: Verejný činiteľ, ktorý s úmyslom spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech prekročil svoju právomoc (§ 158 odst. 1 písm. b) Tr. zák.), nemôže sa stať beztrestným len preto, že nadriadený orgán, do ktorého právomoci inak vec patrí, dodatočne jeho konanie schváli alebo s ním vysloví súhlas, ibaže vzhľadom na okolnosti prípadu nejde o čin pre spoločnosť nebezpečný (§ 3 odst. 1 Tr. zák.) Ak verejný činiteľ s úmyslom spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech vykonáva svoju právomoc spôsobom odporujúcim zákonu (§ 158 odst. 1 písm. a) Tr. zák.), schválenie alebo súhlas nadriadeného orgánu s konaním verejného činiteľa neprichádza vôbec do úvahy.

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 25.03.1977

Spisová značka: 5 Tz 30/77

Číslo rozhodnutí: 43

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Zneužívání pravomoci veřejného činitele

Předpisy: 140/1961 Sb. § 3 odst. 1

§ 10 odst. 1 písm. c

§ 132 odst. 3 písm. a

§ 158 odst. 1 písm. a

§ 158 odst. 1 písm. b)

§ 158 odst. 2 písm. c)

§ 90 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 43/1978 sb. rozh.

Verejný činiteľ, ktorý s úmyslom spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech prekročil svoju právomoc (§ 158 odst. 1 písm. b) Tr. zák.), nemôže sa stať beztrestným len preto, že nadriadený orgán, do ktorého právomoci inak vec patrí, dodatočne jeho konanie schváli alebo s ním vysloví súhlas, ibaže vzhľadom na okolnosti prípadu nejde o čin pre spoločnosť nebezpečný (§ 3 odst. 1 Tr. zák.)

Ak verejný činiteľ s úmyslom spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech vykonáva svoju právomoc spôsobom odporujúcim zákonu (§ 158 odst. 1 písm. a) Tr. zák.), schválenie alebo súhlas nadriadeného orgánu s konaním verejného činiteľa neprichádza vôbec do úvahy.

(Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR z 25. 3. 1977 sp. zn. [5 Tz 30/77.](#))

Na základe sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor SSR, Najvyšší súd SSR zrušil uznesenie vyšetrovateľa Krajskej správy ZNB, odboru vyšetrovania VB v Košiciach z 26. novembra 1976 sp. zn. VV 2/20 - 1976 a tomuto vyšetrovateľovi nariadil, aby vec obvinených E. J. a M. K. znovu prejednal a rozhodol.

Z odôvodnenia:

Vyšetrovateľ Oddelenia vyšetrovania VB vo Svidníku uznesením z 19. marca 1974 sp. zn. VV 15/74 začal trestné stíhanie a zároveň vzniesol obvinenie proti E. J. a M. K. pre trestný čin rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve podľa § 132 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. c) Tr. zák. a pre trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 odst. 1 písm. b) odst. 2 písm. a) Tr. zák. na tom skutkovom základe, že E. J. ako predseda JRD a M. K. ako účtovník JRD T. so sídlom v M. dali si svojvoľne preplatiť svoj zájazd v dňoch 18. septembra 1972 až 2. októbra 1972 do USA a Kanady, organizovaný Československou dopravnou kanceláriou, z prostriedkov uvedeného JRD v sume 50 000 Kčs.

Vyšetrovateľ KS - ZNB odboru vyšetrovania VB uznesením z 26. novembra 1976 sp. zn. VV 2/20 - 1976 zastavil trestné stíhanie obidvoch obvinených na základe § 172 odst. 1 písm. b) Tr. por.

Proti tomuto zastavujúcemu uzneseniu, ktoré nadobudlo právoplatnosť 7. decembra 1976, podal generálny prokurátor SSR v šesť mesačnej lehote uvedenej v § 272 Tr. por. sťažnosť pre porušenie zákona.

Najvyšší súd SSR na základe tejto sťažnosti pre porušenie zákona preskúmal podľa § 267 písm. 1 Tr. por. napadnuté uznesenie, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a zistil, že zákon bol porušený.

Ak sa verejný činiteľ dopustí rozkrádania na škodu majetku v socialistickom vlastníctve s úmyslom obohatiť seba alebo iné osoby a spôsobí tým značnú škodu, treba také konanie posudzovať podľa § 132 odst. 1, odst. 3 písm. a) Tr. zák. Ak úmysel páchatela nesmeroval na obohatenie, podstata konania však spočíva v zneužití právomoci, ak bola pritom konaním spôsobená značná škoda a nie sú tu znaky rozkrádania, ide o trestný čin podľa § 158 odst. 1, odst. 2 písm. c) Tr. zák. Ak sú v konaní páchatela obsiahnuté znaky uvedené v § 132 odst. 1, odst. 3 písm. a) Tr. zák., ustanovenia § 158 odst. 1, odst. 2 písm. a), resp. písm. c) Tr. zák. sa nepoužije, pretože je voči ustanoveniu § 132 odst. 1, odst. 3 písm. a) Tr. zák. subsidiárne.

Pod pojmom „vykonáva svoju právomoc spôsobom odporujúcim zákonu“ sa rozumie podľa § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. porušenie alebo obchádzanie konkrétneho právneho predpisu zákona alebo vydaného na základe zákona. O prípad zneužitia právomoci verejného činiteľa vo forme „prekročenia právomoci verejného činiteľa“ podľa § 158 odst. 1 písm. b) Tr. zák. ide okrem iných prípadov, vtedy, keď verejný činiteľ rozhodne o veci patriacej do právomoci jeho nadriadeného (osoby alebo kolektívnemu orgánu).

Vzhľadom na obhajobu obvinených, že predstavenstvo JRD na svojom zasadnutí dalo súhlas k zájazdu obvinených do USA a Kanady, treba uviesť:

Trestný čin podľa § 158 Tr. zák. je dokonaný vtedy, keď sú splnené všetky znaky jeho skutkovej

podstaty.

Páchateľ tohto trestného činu uvedeného v § 158 odst. 1 písm. b) Tr. zák., teda páchatel', ktorý prekročí svoju právomoc, nemôže dosiahnuť beztrestnosť po dokonaní tohto trestného činu dodatočným schválením alebo súhlasom socialistickej hospodárskej organizácie (alebo jej nadriadenej zložky), ktorú verejný činiteľ reprezentoval pri svojom konaní. Tým menej dodatočným schválením (súhlasom) takej zložky uvedenej organizácie, do pôsobnosti ktorej nepatrí rozhodnúť o schválení (súhlase). Vyžaduje si to záujem na zachovávaní socialistickej zákonnosti. Takýto súhlas (schválenie) možno podľa okolností prípadu prípadne považovať len za skutočnosť, ktorá umierňuje stupeň nebezpečnosti činu páchatela pre spoločnosť, a teda hodnotiť ju ako poľahčujúcu okolnosť, pokiaľ so zreteľom na okolnosti prípadu nevyklučuje vôbec nebezpečnosť činu pre spoločnosť (§ 3 odst. 1 Tr. zák.).

V prípade konania páchatela tohto trestného činu spôsobom uvedeným v § 158 odst. 1 písm. a) Tr. zák., teda vykonávaním právomoci spôsobom odporujúcim zákonu, je vylúčené uvažovať o beztrestnosti páchatela len na základe schválenia, resp. súhlasu s jeho konaním zo strany hospodárskej socialistickej organizácie, lebo táto organizácia nemá oprávnenie na schválenie (súhlas) výkonu právomoci verejného činiteľa, ktorý bol uskutočnený spôsobom odporujúcim zákonu.

Vyšetrovateľ VB mal teda posudzovať zistené skutočnosti z hľadiska obidvoch uvedených trestných činov (§ 132 a § 158 Tr. zák.). Pre prípad, že by došiel k záveru, že obvinení nekonali podvodne, aby sa neoprávnene obohatili, ale konali len pri zneužití svojej právomoci s úmyslom zadovážiť si neoprávnený prospech, prichádzala by do úvahy právna kvalifikácia činu obvineného E. J. ako trestného činu podľa § 158 odst. 1 písm. a), b), odst. 2 písm. c) Tr. zák. a činu obvineného M. K. ako účastníka vo forme pomoci podľa § 10 odst. 1 písm. c) Tr. zák. pri uvedenom trestnom čine vzhľadom na to, že tento obvinený nebol verejným činiteľom (§ 90 odst. 2 Tr. zák.). Len vtedy, keby výsledky vyšetrovania vyzneli tak, že v činoch obvinených nie sú dané znaky ani jedného z uvedených trestných činov, prichádzal by do úvahy postup podľa § 172 odst. 1 písm. b) Tr. por., ktorý vyšetrovateľ VB uplatnil v napadnutom uznesení.

Pokiaľ ide o skutkovú stránku veci:

Skutočnosť, že inkasný príkaz na sumu 50 000 Kčs, ktorým bol zaplatený zájazd obvinených do USA a Kanady, bol vydaný 24. júla 1972 a ŠBČS ho realizovala 3. augusta 1972, a že teda obidvaja obvinení ešte pred rokovaním predstavenstva JRD 29. augusta 1972 a bez jeho vedomia zariadili presun uvedenej sumy z dispozície JRD na krytie úhrady ich zájazdu, sa potvrdila aj pri doplnení dokazovania. Či takéto opatrenie patrilo do právomoci obvinených, najmä obvineného T. J. ako predsedu družstva, alebo či tým prekročil svoju právomoc, pretože to patrilo do právomoci predstavenstva JRD alebo členskej schôdze JRD, môžu osvetliť stanovky JRD platné v tom čase, ktoré však vyšetrovateľ VB doteraz nezadovážil.

Za predpokladu, že sa zadováženie uvedených stanov zistí, že sú zhodné so vzorovými stanovami JRD podľa vyhlášky č. 169/1964 Zb., 1) treba z toho vyvodiť, že opatrenie, ktoré urobili obvinení, patrilo výlučne do právomoci členskej schôdze JRD. Podľa čl. 22 odst. 2 vzorových stanov (a aj podľa čl. 22 odst. 2 stanov JRD T. so sídlom v M. zo 4. decembra 1972) členská schôdza schvaľuje zároveň s celoročným výrobným a finančným plánom (v ďalšom „CVFP“) družstva konkrétnu sústavu odmeňovania za prácu, vypracovanú podľa pokynov Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR pre odmeňovanie za prácu. Z toho treba vyvodiť, že ak výlučne členská schôdza schvaľuje konkrétnu sústavu odmeňovania za prácu, tak iba do jej pôsobnosti môže patriť taká forma odmeňovania člena alebo funkcionára JRD, ktorá je v rozpore s konkrétnou sústavou odmeňovania za prácu, ktorú ona schválila (pozri o tom aj stanovisko Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR na č. 1. 80 - 81).

Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy SSR, krajský odbor v Košiciach v júni 1972 vypracoval a družstvám v kraji doručil, (a teda aj JRD v M.) „Zásady pre hospodárnejšie vynakladanie ostatných a neinvestičných výdavkov v JRD, ŠM, ŠPD a MD“. V tejto úprave sa uvádza, že pokiaľ ide o používanie finančných prostriedkov z kultúrneho a sociálneho fondu, možno z neho čerpať okrem iného len na odborné zájazdy. Ďalej sa zaviedlo plánované využívanie kultúrneho fondu a určil sa percentuálny podiel čerpania z uvedeného fondu na jednotlivé kultúrne, sociálne a ostatné ciele.

O tom, že zájazd obvinených do USA a Kanady bol v rozpore s uvedenou konkrétnou sústavou odmeňovania za prácu, svedčí skutočnosť, že zájazd obvinených nebol odborným zájazdom.

Vyšetrovateľ VB si okrem toho nevšimol, že podľa vykonaných dôkazov obvinený E. J. obdržal v roku 1972 odmenu v sume 14 840 Kčs a obvinený M. K. v sume 8946 Kčs. Aj táto skutočnosť môže byť pomocným kritériom, či popri uvedených odmenách bola na mieste aj odmena vo forme zájazdu do USA a Kanady v hodnote 50 000 Kčs.

Treba ďalej zistiť, či obvinení dodržali zásady nevyhnutnej hospodárnosti pri disponovaní družstevným majetkom alebo nie. Z odpisu pohybu finančných prostriedkov na fonde kultúrnych a sociálnych potrieb vyplýva, že 16. augusta 1972, keď bol fond zafažený sumou 50 000 Kčs na úhradu zájazdu obvinených do USA, bol stav fondu aktívny len sumou 54 164,28 Kčs. Po úhrade uvedenej sumy zostalo na fonde len 4164,28 Kčs. Napriek tomu sa však po uvedenom čase z neho 30. septembra 1972 vyplácali ďalšie sumy až do výšky 122 624,30 Kčs, hoci fond alebo nijak dotovaný. Podľa svedectva R. mal byť tento fond podľa CVFP na rok 1972 dotovaný za celý rok len sumou 41 000 Kčs. Ide zrejme o nevysvetlenú nedisciplinovanosť pri disponovaní s kultúrnym fondom.

Na tomto mieste treba poukázať na domáci pracovný a rokovací poriadok JRD v M., schválený na členskej schôdzi 9. apríla 1965, ktorý bol platný do 4. decembra 1972, keď došlo k zlúčeniu viacerých družstev do jedného JRD T. so sídlom v M. Články VI/4 a VI/5 obsahujú ustanovenia o kultúrnej komisii, o kultúrnom fonde a o jeho využívaní, o plánovacom kontrole a o čerpaní prostriedkov z kultúrneho fondu. Ide o predpisy platné v roku 1972, pre obvinených záväzné a vydané na základe § 28 odst. 2 a § 22 odst. 2 zákona č. 49/1959 Zb. Okrem týchto predpisov boli pre obvinených v uvedenom čase záväzné predpisy, ktorú sú obsiahnuté v už spomínaných „Zásadách“ Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR z júna 1972, a to vzhľadom na čl. 22 odst. 2 vzorových stanov, vydaných vyhláškou č. 169/1964 Zb. na základe § 11 zákona č. 49/1959 Zb. o JRD.

Bolo treba zistiť, či do hospodárenia s kultúrnym fondom bola zapojená kultúrna komisia, či sa s uvedeným fondom disponovalo podľa CVFP a aj podľa „Zásad“ Ministerstva poľnohospodárstva a výživy SSR z júna 1972, najmä či sa zachoval percentuálny podiel čerpania z uvedeného fondu pri čerpaní sumy 50 000 Kčs na zájazd obvinených, či pohyb finančných prostriedkov v uvedenom fonde bol správny, či vklad v sume 100 000 Kčs z 30. septembra 1972 bol v súlade s CVFP, resp. s dosiahnutými hospodárskymi výsledkami družstva a kto o tomto vklade rozhodol.

1) Teraz príloha nar. vlády ČSSR č. 137/1975 Zb.